

ĐỀ THI HỌC KÌ 1 – ĐỀ 4
MÔN: NGỮ VĂN - LỚP 7
BỘ SÁCH: CHÂN TRỜI SÁNG TẠO
Thời gian làm bài: 90 phút

BIÊN SOẠN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM

Phần I: ĐỌC – HIỂU (3 điểm)

Đọc bài thơ sau và trả lời các câu hỏi:

Tháng Ba – Hoàng Vân

Tháng ba mùa giáp hạt

Đến rong rêu cũng gầy

Mẹ bung rá vay gạo

Cha héo hắt đường cà

Áo nâu may dịp tết

Bây giờ mực tím dầy

Bàn dưới sòng ăn đũa

Khoai mật non cả ngày

Tháng ba mưa dầm dấp

Rét Nàng Bân tím trời

Kéo cánh vun lúa đốt

Trẻ và trâu cùng cười

Tháng ba, tháng ba ơi!

Mùa xa... ngày thơ dại

Lúa lên xanh ngoài bãi

Sữa ướp đòng sinh đôi

Câu 1. Bài thơ trên thuộc thể loại nào?

- A. Bốn chữ
- B. Năm chữ
- C. Tự do

D. Tứ tuyệt**Câu 2.** Xác định nội dung chính của bài thơ trên và dấu hiệu nhận biết

- A. Người mẹ, vì có hình ảnh Mẹ bưng rá vay gạo
- B. Tình yêu quê hương, vì có hình ảnh lúa lên xanh ngoài bãi
- C. Ký ức tuổi thơ đói nghèo, vì rất nhiều hình ảnh gợi cuộc sống thiếu đói trong mùa giáp hạt
- D. Cuộc sống đói nghèo, vì phía ăn bần, ăn khoai mậ

Câu 3. Xác định ngắt nhịp (chính) của bài thơ?

- A. Nhịp 3/2 và 2/3
- B. Nhịp 1/4 và 4/1
- C. Nhịp thơ linh hoạt
- D. Khó xác định

Câu 4. Vì sao tháng ba mùa giáp hạt lại khôn khó?

- A. Khi giao mùa (giữa xuân và hạ)
- B. Mùa xuân đi chơi không làm
- C. Thời kỳ đói khổ nhất trong năm
- D. Khi lúa mùa cũ ăn hết, lúa mới chưa thu hoạch nên đói khổ

Câu 5. Xác định nội dung của khổ thơ thứ nhất?

- A. Cảnh vật ảm đạm trong tháng ba
- B. Mẹ đi vay gạo nấu cơm
- C. Cha cày đồng mệt mỏi
- D. Cuộc sống khôn khó mùa giáp hạt

Câu 6. Tuổi thơ hồn nhiên trong đôi nghèo thể hiện rõ ở khổ thơ nào, dòng thơ nào?

- A. Khổ 1, dòng thơ: Đến rong rêu cũng gầy
- B. Khổ 2, dòng thơ: Bây giờ mực tím dây
- C. Khổ 3, dòng thơ: Trẻ và trâu cùng cười
- D. Khổ 4, dòng thơ: Lúa lên xanh ngoài bãi

Câu 7. Những câu thơ nào thể hiện rõ nhất nỗi buồn của đất trời trong tháng ba mùa giấp hạt?

- A. Tháng ba mưa dầm dề/ Rét Nàng Bân tím trời
- B. Tháng ba, tháng ba ơi! Mùa xa... ngày thơ dại!
- C. Mẹ bung rá vay gạo/ Cha héo hắt đường cày
- D. Bàn dưới sông ăn đờ/ Khoai mậ non cả ngày

Câu 8. Niềm hy vọng vào vụ mùa bội thu được thể hiện ở chi tiết, hình ảnh nào?

- A. Tháng ba, tháng ba ơi!
- B. Lúa lên xanh; Sữa ướp dòng sinh đôi
- C. Kéo cày vun lửa đốt
- D. Áo nâu may dịp tết

Câu 9. Người bộc lộ cảm xúc trong bài thơ là?

- A. Người mẹ tần tảo
- B. Người bố vất vả
- C. Lũ trẻ hồn nhiên
- D. Một người có tuổi thơ sống ở vùng quê nghèo khó

Câu 10. Nhà thơ dành tình cảm yêu thương sâu sắc cho đối tượng nào?

- A. Những đứa trẻ hồn nhiên
- B. Con người vất vả, nghèo khó của quê hương
- C. Cha mẹ nghèo khó của mình
- D. Quê hương

Câu 11. Khổ thơ cuối đã thể hiện được những điều gì?

- A. Yêu thương, gắn bó với quê hương; niềm vui vào vụ mùa mới
- B. Nhớ thương kí ức đã xa; niềm vui lúa đã trở bông
- C. Tháng ba đã lùi xa; ngày gặt đang đến gần
- D. Vui sướng vì lúa đang sinh sôi nảy nở

Câu 12. Bức thông điệp mà tác giả muốn gửi gắm trong bài thơ là?

- A. Hãy nhớ tích trữ lương thực vì tháng ba là mùa giáp hạt
- B. Đừng quên những ngày bố mẹ phải nhọc nhằn
- C. Đừng quên ngày phải ăn bần, ăn khoai mầm
- D. Cuộc sống còn vất vả, hãy sống lạc quan và hy vọng

Phần II: TẬP LÀM VĂN (7 điểm)

Câu 1. Những bạn trẻ trong bài thơ đã sống như thế nào trong tháng ba, mùa giáp hạt?

Câu 2.

- a. Xác định những câu thơ có chứa nghệ thuật nhân hóa và nêu tác dụng
- b. Xác định 2 khổ thơ có sự tương phản trong bài và nêu tác dụng

Câu 3. Viết bài văn phân tích đặc điểm một nhân vật văn học mà em đã được học, được đọc.

ĐÁP ÁN:**Phần I:****Câu 1 (0.25 điểm):**

Bài thơ trên thuộc thể loại nào?

- A. Bốn chữ
- B. Năm chữ
- C. Tự do
- D. Tứ tuyệt

Phương pháp giải:

Chú ý số chữ trong một dòng và số dòng của từng khổ

Lời giải chi tiết:

=> Đáp án: B

Câu 2 (0.25 điểm):

Xác định nội dung chính của bài thơ trên và dấu hiệu nhận biết

- A. Người mẹ, vì có hình ảnh Mẹ bung rá vay gạo
- B. Tình yêu quê hương, vì có hình ảnh lúa lên xanh ngoài bãi
- C. Ký ức tuổi thơ đói nghèo, vì rất nhiều hình ảnh gợi cuộc sống thiếu đói trong mùa giáp hạt
- D. Cuộc sống đói nghèo, vì phía ăn bần, ăn khoai mậm

Phương pháp giải:

Đọc kỹ bài thơ

Lời giải chi tiết:

=> Đáp án: C

Câu 3 (0.25 điểm):

Xác định ngắt nhịp (chính) của bài thơ?

- A. Nhịp 3/2 và 2/3
- B. Nhịp 1/4 và 4/1
- C. Nhịp thơ linh hoạt
- D. Khó xác định

Phương pháp giải:

Đọc đi đọc lại bài thơ để xác định ngắt nhịp phù hợp

Lời giải chi tiết:

=> Đáp án: A

Câu 4 (0.25 điểm):

Vì sao tháng ba mùa giáp hạt lại khốn khó?

- A. Khi giao mùa (giữa xuân và hạ)
- B. Mùa xuân đi chơi không làm
- C. Thời kỳ đói khổ nhất trong năm
- D. Khi lúa mùa cũ ăn hết, lúa mới chưa thu hoạch nên đói khổ

Phương pháp giải:

Đọc kĩ bài thơ

Lời giải chi tiết:

=> Đáp án: D

Câu 5 (0.25 điểm):

Xác định nội dung của khổ thơ thứ nhất?

- A. Cảnh vật ảm đạm trong tháng ba
- B. Mẹ đi vay gạo nấu cơm
- C. Cha cày đồng mệt mỏi
- D. Cuộc sống khốn khó mùa giáp hạt

Phương pháp giải:

Đọc kĩ khổ thơ thứ nhất để xác định nội dung

Lời giải chi tiết:

=> Đáp án: D

Câu 6 (0.25 điểm):

Tuổi thơ hồn nhiên trong đói nghèo thể hiện rõ ở khổ thơ nào, dòng thơ nào?

- A. Khổ 1, dòng thơ: Đến rong rêu cũng gầy
- B. Khổ 2, dòng thơ: Bây giờ mực tím đây
- C. Khổ 3, dòng thơ: Trẻ và trâu cùng cười
- D. Khổ 4, dòng thơ: Lúa lên xanh ngoài bãi

Phương pháp giải:

Đọc kỹ bài thơ

Lời giải chi tiết:

=> Đáp án: C

Câu 7 (0.25 điểm):

Những câu thơ nào thể hiện rõ nhất nỗi buồn của đất trời trong tháng ba mùa giáp hạt?

- A. Tháng ba mưa dầm dề/ Rét Nàng Bân tím trời
- B. Tháng ba, tháng ba ơi! Mùa xa... ngày thơ dại!
- C. Mẹ bung rá vay gạo/ Cha héo hắt đường cày
- D. Bùn dưới sông ăn đở/ Khoai mậ non cả ngày

Phương pháp giải:

Đọc kỹ các đoạn thơ

Lời giải chi tiết:

=> Đáp án: A

Câu 8 (0.25 điểm):

Niềm hy vọng vào vụ mùa bội thu được thể hiện ở chi tiết, hình ảnh nào?

- A. Tháng ba, tháng ba ơi!
- B. Lúa lên xanh; Sữa ướp đồng sinh đôi
- C. Kéo cày vun lửa đốt
- D. Áo nâu may dịp tết

Phương pháp giải:

Đọc kĩ và xác định các chi tiết thơ thể hiện niềm hy vọng vào vụ mùa bội thu

Lời giải chi tiết:

=> Đáp án: B

Câu 9 (0.25 điểm):

Người bộc lộ cảm xúc trong bài thơ là?

- A. Người mẹ tần tảo
- B. Người bố vất vả
- C. Lũ trẻ hồn nhiên
- D. Một người có tuổi thơ sống ở vùng quê nghèo khó

Phương pháp giải:

Đọc kĩ bài thơ

Lời giải chi tiết:

=> Đáp án: D

Câu 10 (0.25 điểm):

Nhà thơ dành tình cảm yêu thương sâu sắc cho đối tượng nào?

- A. Những đứa trẻ hồn nhiên
- B. Con người vất vả, nghèo khó của quê hương
- C. Cha mẹ nghèo khó của mình
- D. Quê hương

Phương pháp giải:

Đọc kĩ bài thơ

Lời giải chi tiết:

=> Đáp án: B

Câu 11 (0.25 điểm):

Khổ thơ cuối đã thể hiện được những điều gì?

- A. Yêu thương, gắn bó với quê hương; niềm vui vào vụ mùa mới
- B. Nhớ thương kí ức đã xa; niềm vui lúa đã trở bông
- C. Tháng ba đã lùi xa; ngày gặt đang đến gần
- D. Vui sướng vì lúa đang sinh sôi nảy nở

Phương pháp giải:

Đọc kĩ khổ thơ cuối

Lời giải chi tiết:

=> Đáp án: A

Câu 12 (0.25 điểm):

Bức thông điệp mà tác giả muốn gửi gắm trong bài thơ là?

- A. Hãy nhớ tích trữ lương thực vì tháng ba là mùa giáp hạt
- B. Đừng quên những ngày bố mẹ phải nhọc nhằn
- C. Đừng quên ngày phải ăn bún, ăn khoai mầm
- D. Cuộc sống còn vất vả, hãy sống lạc quan và hy vọng

Phương pháp giải:

Từ nội dung rút ra thông điệp của bài thơ

Lời giải chi tiết:

=> Đáp án: D

Phần II.

Câu 1 (1 điểm):

Những bạn trẻ trong bài thơ đã sống như thế nào trong tháng ba, mùa giáp hạt?

Phương pháp giải:

Đọc kĩ bài thơ

Lời giải chi tiết:

Các bạn trẻ: ăn trái bần, khoai mậ trong mùa giáp hạt; kéo cành vun lửa đốt, đưa trâu đi ăn giúp bố mẹ, đùa vui... => làm việc, sống lạc quan

Câu 2 (2 điểm):

- a. Xác định những câu thơ có chứa nghệ thuật nhân hóa và nêu tác dụng
- b. Xác định 2 khổ thơ có sự tương phản trong bài và nêu tác dụng

Phương pháp giải:

Đọc kĩ bài thơ

Lời giải chi tiết:

a.

- Câu thơ: *Đến rong rêu cũng gầy/ Trẻ và trâu cùng cười.*

- Nghệ thuật nhân hoa đã được thể hiện:

+ Sự vật, con vật là những sinh thể đều trải qua những khó khăn khắc nghiệt của cuộc sống; cảm nhận được niềm vui khi bên nhau trong những thười khắc khó khăn.

+ Câu thơ: *Trẻ và trâu cùng cười* như xua vợi đi u ám đói khổ của mùa giáp hạt; khiến cho cuộc sống, âm hưởng bài thơ tươi vui hơn.

b.

- Sự tương phản ở khổ 1 và khổ 4: đói nghèo >< niềm tin

+ Khổ 1: gợi hiện thực đói nghèo, vất vả vào mùa giáp hạt. Cả con người và cảnh vật đều gàn tàn tạ, héo úa (rong rêu cũng gầy; mẹ bụng rá vay gạo, bố héo hắt...)

+ Khổ 4: khát vọng, niềm tin vào ngày mai (hình ảnh lúa lên xanh, ướp đòng...)

Câu 3 (4 điểm):

Viết bài văn phân tích đặc điểm một nhân vật văn học mà em đã được học, được đọc.

Phương pháp giải:

Nêu cảm nhận của bản thân em

Lời giải chi tiết:

Bài tham khảo:

Em bé thông minh là một truyện dân gian kết tinh vẻ đẹp của trí tuệ, tài năng và kinh nghiệm dân gian. Đọc truyện ta bắt gặp ở đó những thú vị và bị hấp dẫn bởi những chi tiết bất ngờ, giàu sức cuốn hút.

Nhân vật trung tâm là em bé thông minh. Trí thông minh của em bé được trở tài trong bốn lần.

Lần thứ nhất, trước câu hỏi oái oăm của tên quan: “Trâu... cày một ngày được mấy đường?” thì em bé đã hỏi vặn lại: “Ngựa... đi một ngày được mấy bước?”.

Lần thứ hai, vua ban cho làng em 3 thúng gạo nếp, 3 con trâu đực, hạn trong 3 năm, trâu ấy phải đẻ thành 9 con. Thật kì quặc vì trâu đực sao đẻ được? Có loại trâu nào đẻ được 3 con trong

3 năm? Em đã tìm cách gặp được vua. Cuộc đối đáp của em cũng rất thông minh. Em gặp vua và em khóc vì mẹ đã chết mà cha em không đẻ được em bé nào nữa...

Lần thứ ba, Vua vẫn chưa tin em bé này thông minh, nên đã sai sứ mang đến một con chim sẻ bắt cha con em phải dọn thành ba mâm thức ăn. Em đã gửi sứ giả một chiếc kim đem về tâu với đấng vua rèn cho ba con dao. Trong điều kiện thủ công lạc hậu, thô sơ thì một cái kim không thể nào rèn được ba con dao. Đã không có dao, hoặc chưa có dao thì chưa thể giết được sẻ để dọn cỗ cho vua. Rất dí dỏm, thí vị. Em bé thông minh lắm: Em đã lấy cái không thể nào làm được để giải thích sự việc thành không thể nào được? Không thể nào rèn một chiếc kim thành ba con dao cũng như không thể giết một con chim sẻ dọn thành ba cỗ thức ăn được!

Lần thứ tư, em đọ trí với sứ giả một nước láng giềng. Làm sao xe sợi chỉ luôn qua đường ruột ốc xoắn? Trong lúc Trạng Nguyên, đại thần, văn võ bá quan vô kể khả thi thì em bé ung dung, hát lên một bài vè.

Câu đó tưởng là hóc hiểm nhưng đối với em bé thì rất dễ! Em làm cho vị sứ giả nước láng giềng phải thán phục đi nhìn thấy con kiến càng kéo sợi chỉ qua ruột con ốc xoắn.

Sau bốn lần trở tài, em bé đã được phong trạng nguyên, được ở gần vua để tiện hỏi han, nghĩa là em đã trở thành thái sư của hoàng đế!

Truyện cổ tích Em bé thông minh gần giống một truyện Trạng Quỳnh. Truyện hàm chứa nhiều chất dí dỏm, hài hước. Một em bé 7,8 tuổi thế mà được phong Trạng nguyên, trở thành cố vấn đầu triều cho hoàng đế, làm cho sứ giả nước láng giềng phải trở mắt thán phục. Cuộc sống lam lũ, cực nhọc nên nhân dân ta tưởng tượng ra một câu chuyện dí dỏm để mua vui, để yêu đời...

Truyện đề cao trí khôn dân gian và kinh nghiệm sống. Em bé thông minh trở thành một hình tượng đẹp về trí tuệ dân gian bên cạnh các hình tượng đẹp về phẩm chất dũng cảm, lòng nhân hậu bao dung của cha ông từ ngàn xưa.